

DRAGUTIN PAVLIČEVIĆ, Moravski Hrvati. Povijest – život – kultura, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1994., 376 str.

U svojoj knjizi o moravskim Hrvatima ugledni hrvatski povjesničar Dragutin Pavličević opisuje dio hrvatske dijasporne, koji je, do kraja Drugog svjetskog rata, živio u tri sela u južnom dijelu češke pokrajine Moravske – Frielštofu, Dobrom Polju i Novoj Preravi.

Na početku djela autor daje kratak pregled političke i društvene povijesti Moravske od doseljavanja Slavena do kraja XIX. stoljeća. U objašnjenju dolaska Hrvata u južnu Moravsku zaključuje da su Hrvati došli iz šireg područja današnjega Gorskoga kotara, sjeverne Like i Korduna u toku XVI. stoljeća ponajviše zbog osmanlijskih provala, ali i zbog gospodarskih razloga.

Dr. Pavličević, nadalje, opširno opisuje povijest moravskih Hrvata od doseljenja u novu postojbinu do druge polovice XX. stoljeća. Posebna je pozornost posvećena položaju moravskih Hrvata u XIX. i XX. stoljeću u odnosu prema čežizaciji i germanizaciji, odnosno njihovoj tendenciji nacionalne asimilacije hrvatske manjine. Ovo neuvažavanje samosvojnosti malih etničkih zajednica u Moravskoj kulminiralo je nakon Drugoga svjetskog rata (1946.–1950.), kada su češke komunističke vlasti naselile Hrvate po pojedinim mjestima u sjevernoj Moravskoj. Premda su, nakon političkih promjena u Čehoslovačkoj 1989. i kasnije, moravski Hrvati dobili mogućnost okupljanja i posjećivanja svojih stoljetnih ognjišta, ne postoje velike mogućnosti za povratak.

Drugi dio knjige sadržava priloge o moravskim Hrvatima napisane između 1842. i 1992. Ovdje su uvršteni sljedeći radovi: »Moravski Hrvati« (1842.); I. Brandl, »Moravski Hrvati« (1862.); Ivan Kukuljević, »Hrvatska naselbina u Moravskoj« (1873.); Vjekoslav Klaić, »O Moravskim Hrvatima« (1880.); Jan Herben, »Tri hrvatska sela u Moravskoj« (1882.); Gjuro Kuten, »Tri dana među moravskimi Hrvatima« (1884.); Ivan Milčetić, »O moravskim Hrvatima« (1895–98.); Janko Barić, »Moravski Hrvati« (1898.); »Istrani o moravskim Hrvatima« (1907.); »300 godina daleko od domovine« (1923.); Jozo Sičan, »Mi Hrvati sme dobri, a veseli ljudi« (1934.); Hinko Sirovatka, »Budućnost moravskih Hrvata« (1936.); Ivan Dobrović, »Marački Hrvati« (1952.); Milo Vašak, »Pisma, sjećanja, pjesme, jezik« (1944.–1987.); Bedřich Sič, »Sjećanje na rodni kraj« (1991.); Peter Tyrán, »Vrtanj prik glave« (1991.); Franc Hubeny, »Joza Šalamun – istaknuti moravski Hrvat« (1992.); Stjepan Krpan, »Rješenje 'hrvatskog pitanja' raseljavanjem« (1992.). Završni dio knjige sadržava zaključak na hrvatskom, njemačkom i češkom; popise slika, fotografija, ilustracija i zemljopisnih crteža; kazalo osobnih imena i bilješku o piscu.

Knjiga je pisana na temelju vrlo dobrog poznavanja literature, izvora, te vlastitih autorovih istraživanja. Sadrži brojne bilješke, ali pisana je jednostavnim stilom, jer je, prema autorovim riječima, namijenjena ne samo uskom krugu historičara – istraživača, nego i svima, koje zanima prošlost Hrvata, odnosno njihova dijaspora u pojedinim zemljama. Ovo je djelo, dakle, autor zamislio i kao spomenik jednom dijelu hrvatskog naroda iz srednjeg Podunavlja, koji više ne postoji kao mala, ali kompaktna nacionalna zajednica.

Tomislav Markus